

ПОТРЕБА ОД СЛЕДЕЊЕ НА СУДСКИТЕ ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА НА КОРУПЦИЈАТА

Во соработка со:

ЦЕНТРО ЗА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА И ТРАНСПАРЕНТНОСТ
НУЛТА КОРУПЦИЈА
транспарентност

Издавач:

Коалиција „Сите за правично судење“

бул. Македонија 11/2-10
1000 Скопје
Р. Македонија

Тел. 02 3215263
Факс 02 3215264

E-mail: contact@all4fairtrails.org.mk
www.all4fairtrails.org.mk

Organization for Security and Co-operation in Europe

Spillover Monitor
Mission to Skopje

Содржината на ова издание не значи дека секогаш ги одразува погледите или ставовите на Набљудувачката Мисија на ОБСЕ во Скопје.

ПОТРЕБА ОД СЛЕДЕЊЕ НА СУДСКИТЕ ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА НА КОРУПЦИЈАТА

**Проф. д-р. Љупчо Арнаудовски
Доц. д-р. Слаѓана Тасева
г-а Сузана Салиу**

**м-р Славица Димитриевска,
Координатор на проект**

Скопје,
декември 2007

Вовед

Од својата независност па до денес, подржана од повеќе земји и меѓународни организации, Република Македонија се стреми кон градење на демократско општество засновано врз принципите на владеење на правото и пазарната економија. Целта на тој стремеж е целосна и потполна интеграција во Европската унија и НАТО.

Во последните години беа постигнати значајни резултати од областа на правото. Кривичниот законик беше дополнет во 2002 и 2004¹ додека пак измените во Законот за кривична постапка беа усвоени во 2005². Првиот закон против перење на пари стапи на сила во март 2002 додека пак најновиот во 2004. Истата година беше усвоен и Законот за Јавното обвинителство³. Во април 2002 Собранието го усвои Законот за спречување на корупцијата⁴, додека пак неговите први измени се усвоени во 2006 година⁵. На 12 ноември 2002та година Собранието ги назначи и членовите на анти-корупциската комисија која е основана како независно тело.

Значајни реформи беа постигнати со менување на членот 17 од Уставот на Републиката⁶ со кои се

¹ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 19 од 30.03.2004 година

² "Сл. весник на Р Македонија", бр. 15 од 07.03.2005 година

³ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 38/04 од 17.06.2004 година

⁴ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 28/02 од 18.04.2002 година

⁵ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 126 од 01.12.2006 година

⁶ "Се гарантира слободата и неповредливоста на писмата и на сите други облици на комуникација. Само врз основа на одлука

овозвозможи примена на посебните истражни мерки и методи во откривањето на криминалните активности. Истовремено беа усвоени и Законот за следење на комуникациите⁷ како и Законот за дополнување на законот за заштита на личните податоци⁸, додека пак мерките за заштита на сведоците беа вметнати во Законот за кривична постапка⁹. Собранието во 2005 година ги усвои и уставните амандмани посветени на судските реформи¹⁰, а позначајните закони од оваа сфера кои се однесуваат на Судскиот совет како и новиот закон за судска организација беа усвоени во 2006¹¹. Законот за обвинители е се уште во постапка за донесување.

Во последниот извештај на Европската комисија за Република Македонија е нагласено дека решавањето на проблемот со корупцијата претставува главна претпоставка за владеење на правото и демократијата како и економскиот развој и заштитата на човековите права, во него се вели ".....во судството и понатаму се јавуваат сериозни

на суд, под услови и во постапка утврдени со закон, може да се отстапи од правото на неповредливост на писмата и на сите други облици на комуникација, ако тоа е неопходно заради спречување или откривање кривични дела, заради водење кривична постапка или кога тоа го бараат интересите на безбедноста и одбраната на Републиката. Законот се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Со овој амандман се заменува членот 17 од Уставот на Република Македонија. Сл. Весник на Р. Македонија бр.84 од 30.12.2003"

⁷ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 121 од 21.11.2006 година

⁸ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 04/2002 од 16.01.2002 година

⁹ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 15 од 07.03.2005 година

¹⁰ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 107 од 09.12.2005 година

¹¹ "Сл. весник на Р Македонија", бр. 60/06 од 15.05.2006 година

недостатоци како немање независност и слабата ефикасност."¹²

Во насока на имплементирање на препораките од Европската комисија, Република Македонија ратификуваше повеќе важни мултилатерални договори меѓу кои: Казнената конвенција на Советот на Европа за корупцијата, Граѓанската конвенција, Стразбуршката конвенција (Конвенцијата за перење, истрага, фаќање и конфискација на криминалната заработувачка), Конвенцијата на ОН за спречување на меѓуграничен организиран криминал и нејзините протоколи, Европската конвенција за заштита на личните податоци и др. Најзначајните меѓу нив се Конвенцијата на ОН за борба против корупцијата од 2003 година т.н. Конвенција од Мерида, ратификувана во март 2007.

Според последното истражување на Транспаренси Интернешнал, Република Македонија беше рангирана на 84 позиција со 3.3. индексни поени во однос на претходната 2006 каде земјата беше на 105 место од вкупно 179 земји¹³. Проблемот со корупцијата во владеењето на правото беше посочен како еден од главните фактори за нискиот економски развој, недоволните странски инвестиции и пречка за НАТО интеграцијата.

¹² Страна 11, 06.11.2007 СЕК 2007, Работен документ на Комисијата, Република Македонија 2007, Извештај за напредокот на земјата

¹³ А1 ТВ- прес конференција на НВО "Нулта Корупција- Транспарентност", 27.09.2007

Проект: Проценка на потребата за развој на програма за набљудување на судските постапки во врска со корупцијата во Република Македонија

Методологија на работа

Задачи и цели на проектот

Целта на проектот беше да се процени одговорот на државата во борбата против корупцијата преку :

- дефинирање на криминалните дела поврзани со корупцијата во линија на легислатива и судска пракса ;
- идентифицирање на различните форми на корупција во пракса;
- собирање на емпириски материјали кои ќе послужат како плодна база за понатамошен мониторинг на криминалните случаи поврзани со корупцијата, и
- подигање на нивото на свест кај јавноста до ниво на државна определба за гонење на криминалните случаи поврзани со корупција.

При утврдување на методологијата на набљудувањето беа поставени две детерминанти врз основа на кои се анализираа кривичните дела од област на корупцијата, и тоа:

- да се утврди распространетоста и обемот на овој вид криминалитет, и
- да се унапреди методологијата на неговото откривање, земено во предвид високата "темна бројка" што се јавува.

За таа цел се изготви посебен инструмент (прашалник), врз основа на кој требаше да се согледа состојбата во однос на кривичните дела од корупција во Основните судови и Јавните обвинителства на Република Македонија.

И покрај повеќекратните настојувања, Јавното обвинителство на Македонија и основните јавни обвинителства не овозможија реализација на таа фаза од проектот. Оттука, набљудувањето беше ориентирано кон судовите низ републиката кои покажаа особен интерес за проектот и резултатите што ќе произлезат од него.

Резултати

Добиените податоци од набљудувањето што го опфати периодот 2005- јуни 2007 година, покажаа дека 14 од вкупно 26 основни кривични суда водат или воде предмети кои се од коруптивна природа¹⁴. Нивниот обем потврди дека истите можат да се сметаат задоволителни за извлекување на соодветни оценки за темата што е предмет на ова набљудување.

¹⁴ Заменик- претседателот на ОС Скопје 1 повикувајќи се на Судскиот деловник, не дозволи надворешни лица да вршат увид во предмети во архивата на Судот. Вистинската причина за ваквиот одговор е всушност недостатокот на персонал во судот како и се уште неинсталираниот информатички систем кој според погоре наведениот деловник, треба да отпочне со работа од 01.01.2008 година.

Суд	Број на пред-мети	Кривично дело по Кривичниот законик
Гостивар	4	чл.353,247
Битола	4	чл.358,353,357,361
Крива Паланка	10	чл.247,353,278
Куманово	5	чл.357
Неготино	15	чл.353,357,247
Свети Николе	10	чл.353,247,354
Кочани	63	чл.247,353,361,354,358
Делчево	17	чл.359,353
Крушево	4	чл.358,353
Струга	18	чл.353,361,247,235,257,354
Велес	10	чл.247,357,353,378
Штип	9	чл.353,378,247
Кавадарци	18	чл.353,254,247,358
Струмица	33	чл.361,353,355,247,279,357,354,378

Врз основа на Кривичниот законик на РМ, во проектот беше конституирана дефиниција¹⁵ која овозможува опфат на кривични дела што имаат директен коруптивен карактер но и кривични дела со елементи на коруптивност што блиску или посредно упатуваат на активности и начини на сторување корупција. На тој начин се настојуваше да се обезбеди сеопфатност на појавата, сите феноменолошки облици на манифестација на коруптивните дела, но и да се согледаат специфичностите и посебностите што се појавуваат во оделни области од економските, правните, социјалните, политичките и други односи во општеството. Со оваа

¹⁵ Превземена од проектот "Поглед од внатре" на Транспарентност Македонија, 2005 година

дефиниција беа опфатени 24 кривични дела содржани во КЗ¹⁶.

Корупцијата претставува злоупотреба на сопствената или нечија друга положба или функција со цел остварување профит, добивање предност или добивка за него/ неа од страна на другите

Од евидентираните 14 суда беа добиени податоци за 220 регистрирани предмети од кои 158 правосилни и 62 активни, најголем дел од нив во судовите што се наоѓаат на границите на Македонија со други држави: Кочани 63, Крива Паланка 10, Делчево 17, Струга 18, Струмица 33, притоа интересно да се забележи е податокот што во ОС Тетово нема во постапка ниеден коруптивен предмет.

Од вкупно 24 кривични дела опфатени со дефиницијата за корупција, пред судовите се појавуваат само 11 и тоа следните:

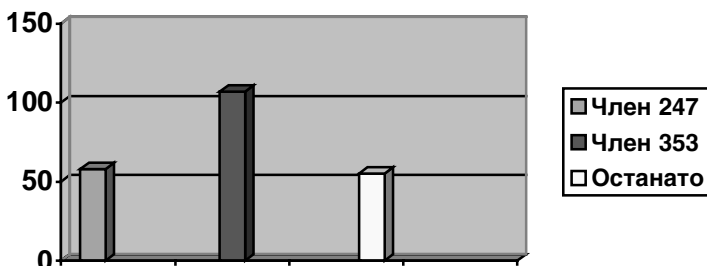
- 247-измама,
- 254- лажен стечај,
- 257- оштетување и повластување доверители,
- 353- злоупотреба на службена должност и овластување,
- 354- проневера во службата,
- 355- измама во службата,
- 356- послужување во службата,
- 357- примање поткуп,
- 358- давање поткуп,

¹⁶ Листата на кривични дела и нивниот опис се наоѓа во анексот на оваа брошура

- 360а- злоупотреба на државна, службена или воена тајна,
- 361- фалсификување на службена исправа.

Притоа, најчесто се јавуваат кривичните дела од член 353- злоупотреба на службена должност и овластување и 247- измама¹⁷. Како најчести сторители на овие кривични дела се лица што вршат должности на граничните премини и се од редовите на полициската и царинската контрола.

Најзастапени коруптивни кривични дела од Кривичниот законик

¹⁷ Сликвито прикажани на графиконот подолу во текстот каде јасно се гледа предначењето на истите во однос на останатите кривични дела поврзани со корупцијата.

Во настојувањето да се реализираат целите на проектот во делот на дефинирањето на појавата но и откривањето на феноменолошките облици низ кои се јавува корупцијата воопшто, како и во одделните области од општествените односи, набљудувачите преку инструментот со кој ги следеа процесите пред судовите, ги забележаа основните елементи за тоа

на кој начин, со кои средства, во која област и со какви активности е сторено кривичното дело.

При дефинирањето на целите на проектот беше оценето со право дека за објаснувањето на овој криминалитет од особено значење се некои елементи што се врзани за процесната постапка по овие кривични дела. Ова особено заради фактот што емпириски е проверен и во казненото процесно право и криминологијата дека начинот на водењето на постапката има директен одраз врз реализирањето на одговорноста на сторителите на овие казнени дела но и врз спречувањето и сузбивањето на овој криминалитет. По правило до откривањето на овие кривични дела поминуваат повеќе години од нивното сторување, тој факт на сторителот му создава можност да го прекрие делото но и да ги отстрани трагите, да ги поништи доказите. Оттука и начинот на водењето на постапката пред сите органи на прогонот и пред судот е од големо значење. Ние во истражувањето немавме можност одвивањето на процесните дејствија и нивното траење да го следиме кај другите органи освен кај судот, но останува констатацијата дека постапката по овие кривични дела трае доста долго, честопати неосновано.

Од нашето истражување а врз основа на податоците до кои дојдовме поврзани со времетраењето на постапката, може да го констатираме следното:

- од поднесување на обвинението до отпочнување на главниот претрес во просек протекуваат од 6 до 9 месеци, предолго време за подготовка и проучување на предметот кај овие кривични дела;

- одложување на главниот претрес- како најчеста причина за тоа се наведува неуредната достава на поканите и останатите материјали до обвинетиот и останатите странки во постапката;
- недоаѓање на обвинетиот- нешто што кога е во прашање ова кривично дело е неразбирлива дрскост а судот не превзема соодветни мерки. Најчесто како причина за недоаѓање се јавува болест;
- недоаѓање на сведоците;
- смислено одложување на претресите од страна на бранителите со објаснување за зафатеност во други процеси и расправи;
- други технички и административни пречки што доведуваат до одолговлекување на постапката со одложување.

Односот на претседателот на судскиот совет или судијата поединец, несоодветната проученост на предметот и подготовка на претресот, проблемите при прибавување на нужните докази, се појави што честопати се присутни. На несоодветната подготвеност на претресот особено укажува дополнителното доставување и прифаќање на докази, дополнителното одлучување да се извршат вештачења кои по правило траат долго, како и отсуството на вештите лица.

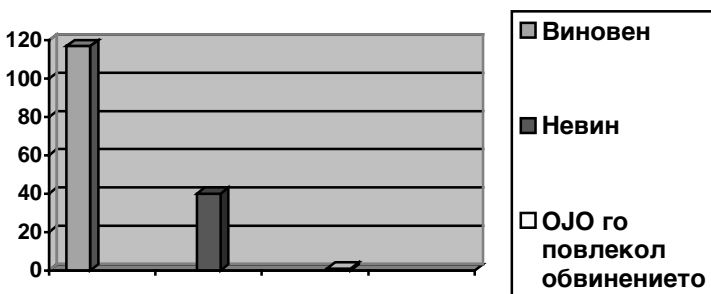
Во контекст на погоре изнесеното, соодветно внимание заслужува принципот "судење во разумен рок", се наметнува прашањето што е разумен рок за постапките кај овој вид кривични дела?!

Оттука може слободно да се констатира дека нема постапка, суд, судија кај кои по предметите

за овие кривични дела не дошло до одложување. Одложувањето има значење и од аспект на траењето на постапката која по правило трае од еден до девет месеци за што и немаме целосно објаснување.

Во феноменолошките карактеристики на постапката, посебно место и значење зазема начинот на нивното завршување. Следејќи ги одлуките на судовите, доаѓаме до сознание дека во скоро 70% од евидентираните случаи, истата завршила со прогласување на обвинетото лице за виновно. Минимален е бројот на случаите каде што ЈО го повлекол обвинението, или каде сторителот на делото е ослободен од обвинението и е прогласен за невин (од 220 регистрирани предмети, од кои 158 правосилни, само во 40 случаи обвинетиот е прогласен за невин).

Исход од судската постапка

Што се однесува до казните и нивната висина, во сите случаи во кои сторителите на коруптивните кривични дела се прогласени за виновни, изречени се казни затвор и тоа во траење од 3 месеци до 1

година¹⁸. Од евидентираното, само судот во Велес изрекол казна затвор над една година додека пак во судот во Кочани каде исто така е изречена казна затвор во траење над една година, постапката се уште не е завршена.

Од наведеното може да се заклучи дека доминираат условните казни затвор каде истата е условена со една до пет години затвор. Покрај погоре наведените казни, изречени се и парични казни кои се движат од 2.000,00МКД до 73.000,00МКД. Само во два наврата, од страна на судовите во Струга и Неготино, паричната казна е пресметана во дневни глоби (10ЕУР е една дневна глоба).

Според изречените казни би се рекло дека судовите во РМ кога е во прашање казнувањето на коруптивните кривични дела немаат изградена казнена политика бидејќи структурата на изречените казни е многу разнолика. Изречените казни секако треба да се доведат во непосредна врска со видот и тежината на кривичното дело изразена и преку висината на стекнатата материјална или друга корист но и преку карактеристиките на сторителот на делото. Не е под помало значење ни општествениот однос во кој се случува коруптивното казнено дело.

¹⁸ Во најчесто застапените кривични дела 247 и 353, изречените казни се движат околу законски предвидениот лимит, 3 односно 6 месеци затвор. Најчесто се изречени условни казни затвор и тоа од 5 до 8 месеци за кривичното дело 247 и од 3 до 10 месеци за кривичното дело 353.

Во последната фаза од постапката кај коруптивните кривични дела набљудувани пред основните судови во Македонија, се доаѓа до сознание дека во повеќето случаи осуденото лице не поднело жалба на првостепената пресуда. Од 158 правосилни пресуди, само во 64 случаи е поднесена жалба, од нив 37 биле отфрлени од страна на второстепениот суд.

За причините за отфрлувањето на жалбата (дали се материјално-правни или процесно-правни), со истражувањето не се дојде до сознанија, но овој податок сам по себе говори дека со самиот факт што вината на сторителот на делото е докажана, постигнат е успех при изведување на доказите и докажувањето на вината на обвинетиот од страна на првостепениот суд. Мал е бројот на случаи каде второстепениот суд ја укинал првостепената пресуда и предметот го вратил на повторно судење, како што е мал и бројот на оние случаи во кој второстепениот суд извршил корекција на казната во насока на нејзино заострување.

Заклучок

Преку следењето и истражувањето на коруптивните кривични дела во Република Македонија како и начинот на кој тоа е сторено со овој истражувачки проект, се овозможи да се истражат на површина повеќе проблеми, почнувајќи од откривањето на овој вид криминалитет, преку обвинувањето, до пресудувањето. Со цел понатамошно следење и утврдување на капацитетот и спремноста на судството да се справи со коруптивните предмети, а воедно и да се даде придонес во насока на имплементирањето на препораките од страна на Европската комисија, главна цел на проектот за следната година ќе биде **основање на програма за набљудување на судските предмети од областа на корупцијата во РМ**. Анализите што ќе произлезат од тие набљудувања ќе дадат одговор на прашањата што се наметнаа во досегашната фаза на проектот:

- Како новата организација и надлежност на судовите се одразува врз постапувањето по овој вид криминалитет, земено во предвид дека со новиот закон за судови се предвидува во судовите со проширена надлежност да се формираат одделенија за организиран криминал како облик на специјализација;
- Да се воспостави методологија која ќе овозможи објективно евидентирање на фактите врзани за коруптивните кривични дела во

активностите на сите органи на казниениот прогон;

- Да се утврдат феноменолошките карактеристики во изучувањето на коруптивните кривични дела;
- Да се утврди профилот на носителите (сторителите) на коруптивните кривични дела. Новата фаза од проектот ќе мора подлабоко да го опфати овој аспект кој посредно ќе даде одговор и на општествените сфери во кои се случуваат коруптивните кривични дела;
- Да се утврдат причините за одолговлекување на постапката со цел добивање објективни и верификувани одговори;
- Да се анализира и начинот и методот на работата на судијата како и неговата стручна и професионална одговорност; и
- Подетално да се проучи казнената политика на судовите преку структурата на сторените кривични дела, изречените казни, односите во кои се случуваат и карактеристиките на сторителите на делата.

АНЕКС

Листа кривични дела од КЗ што спаѓаат под корупција

Чл. 162- Поткуп при избори и гласање

Тој што на лице со избирачко право му нуди, дава или ветува подарок или друга лична корист, со намера да го придобие да го врши, да не го врши, или да го врши избирачкото право во определена смисла, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години. Со оваа казна е предвидено да се казни и лице со избирачко право што бара за себе подарок или друга корист, а во третиот став парична казна е предвидена и доколку делото го стори правно лице.

Чл. 247- Измама

Тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист ќе доведе некого во заблуда со лажно прикажување или со прикривање факти или ќе го држи во заблуда и со тоа ќе го наведе да стори или да не стори нешто на штета на својот или туѓ имот, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години. Ако сторената штета е од помала вредност, а сторителот одел кон тоа да прибави таква вредност, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година. Ако сторената штета е од поголема вредност, сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до пет години. Ако сторената штета надминува значителна вредност,

сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години. Тој што делото од став 1 го сторил само со намера да оштети друг, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Чл. 248- Измамување на купувачи

Тој што со намера да ги измами купувачите ќе пушти во промет производи со ознака во која се внесени податоци што не одговараат на содржината, видот, потеклото или квалитетот на производот, или ќе пушти во промет производи што според својата тежина или квалитет не одговараат на она што редовно се претпоставува кај таквите производи, или производи без ознака на содржината, видот, потеклото или квалитетот на производот кога ваквата ознака е пропишана, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години. Ако делото од став 1 го сторил правно лице, ќе се казни со парична казна.

Чл. 253- Неовластено примање подароци

Ќе го стори тој што застапувајќи ги имотните интереси на некое правно лице ќе побара или ќе прими награда, подарок или друга корист за да се склучи или да не се склучи спогодба или да се изврши или да не се изврши друго дејствие на штета на правното лице, па поради тоа за правното лице настапи поголема имотна штета, ќе се казни со парична казна или со затвор од една до три години.

Чл. 254- Лажен стечај

Тој што со намера да избегне обврска за плаќање ќе предизвика стечај со привидно продавање на

имот или негов дел, со префрлање на средства на други сметки или отстапување без надоместок или отуѓување со несразмерно ниска вредност, со склучување лажни спогодби за долг или признавање на невистинити побарувања или со прокривање, уништување, преправање или водење деловни книги така што да не може да се утврди неговата вистинска имотна состојба, ќе се казни со затвор од една до пет години и со парична казна.

Чл. 255- Предизвикување стечај со несовесно работење

Тој што знае дека самиот, или некој друг како должник е неспособен за плаќање со несразмерно ниска цена, со прекумерно задолжување, со преземање на несразмерни обврски, склучување или обновување договори со лица неспособни за плаќање, со пропуштање да се оствари побарување или на друг начин ги повредува своите должности при управувањето со имотот или при водењето на работите, и со тоа ќе предизвика стечај, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

Чл. 256- Злоупотреба на постапката за стечај

Доверител, член на одбор на доверители или стечаен управител, кој за себе или за друг ќе прими имотна корист или ветување на имотна корист, за да се донесе или да не се донесе одлука во определена смисла, или на друг начин да оштети барем еден доверител во постапката за стечај. Предвидената казна е парична казна или затвор до три години. Со оваа казна ќе се казни тој што на доверител, член на одборот на доверители или стечајниот управник ќе му даде или вети имотна

корист заради остварување на делото, а ако делото го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

Чл. 257- Оштетување или повластување на доверители

Одговорно лице кое знаејќи дека правното лице станало неспособно за лакање, со исплата на долг или на друг начин намерно ќе стави некој доверител во поповолна положба оштетувајќи ги со тоа другите доверители, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

Одговорното лице кое знаејќи дека правното лице станало неспособно за плаќање, со намера да ги изигра или оштети доверителите ќе признае невестинито побарување, ќе состави лажен договор, или со некое друго измамничко дејствие ќе оштети доверители, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

Ако поради делото од ставовите 1 и 2 настапила имотна штета од големи размери или поради тоа правното лице паднало под стечај, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Чл. 273- Перење пари и други приноси од казниво дело

Ова дело ќе го стори тој што ќе пушти во оптек, ќе прими, преземе, замени или раситни пари од поголема вредност што ги прибавил со казниво дело или за кои знае дека се прибавени со казниво дело, или со конверзија или пренос на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор или ќе ја прикрие нивната локација, движење или сопственост. Казниво е и продавањето, подарувањето или пуштањето во друг вид промет имот или предмети

од поголема вредност прибавени со казниво дело, или ќе купи, ќе прими во залог, или на друг начин ќе прибави, прикрие или протури имот или предмети за кои знае дека се прибавени со извршување на казниво дело или со фалсификување на исправи, непријавување на факти или на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор, или ќе ја прикрие нивната локација, движење и сопственост.

Инкриминирано е и сторувањето на делото од службено лице, одговорно лице во банка, осигурително друштво, друштво што се занимава со приредување игри на среќа, менувачница, берза или друга финансиска установа, адвокат, освен кога постапува како бранител, нотар или друго лице што врши јавни овластувања или работи од јавен интерес, што ќе го овозможи или нема да го пријави перењето пари, имот или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност, како и од правно лице.

Предвидената казна затвор се движи од една до десет години, а доколку кривичното дело го изврши лице како член на група, банда или друго здружение што се занимава со перење пари и друга имотна корист предвидена е казна затвор од најмалку пет години. Во случај на сторување на ова дело, предвидено е одземање на парите и другата непосредна и посредна имотна корист, а ако тоа не е можно поради нивно префрлување во странство, од сторителот може да се одземе друг имот во соодветна вредност.

Чл. 275- Измама при работење со хартии од вредност и удели

Во овој член измамата е инкриминирана при приземање на акционерско друштво или пуштање во промет хартии од вредност или удели и друга документација која се однесува на хартиите од вредност или уделите, врз основа на неистинита, нецелосна или пристрасна информација лажно ќе ја прикаже имотната состојба на правното лице кое ги пушта во промет хартиите од вредност или уделите, податоците за добивката или загубите, неговото финансиско работење или други податоци за работењето на правното лице што влијаат врз пазарната вредност на хартиите од вредност или уделите, со што ќе наведе едно или повеќе лица да ги продаваат или купуваат акциите или другите хартии од вредност или уделите. Предвидената казна е парична или со затвор до три години.

Во овој член, додеден е став кој се однесува на одговорно лице во правно лице, лице со посебни овластувања, или друг вработен во правното лице што во своето работење ќе се стекне со доверливи или други внатрешни информации од значење за работењето на правното лице и вредноста на хартиите од вредност или уделите и нив неовластено ќе ги пренесе на трето лице што врз основа на тие информации со купување или продавање на хартии од вредност или уделите на правното лице ќе прибави за себе или за друг поголема имотна корист, за што казната е затвор од една до пет години.

Воедно, ако со делото сторителот прибавил за себе или за друг поголема имотна корист или за друг предизвикал поголема имотна штета, или се оштетени поголем број лица ќе се казни со затвор

од една до десет години, а доколку го стори правно лице ќе се казни со парична казна.

Чл. 281- Оддавање и неовластено прибавување деловна тајна

Оддавањето службена тајна припаѓа на кривичните дела против јавните финансии, платниот промет и стопанството. Со него е инкриминирано дека тој што на неповикано лице ќе му соопшти, ќе му предаде или на друг начин ќе му ги направи достапни податоците што со закон се прогласени за деловна тајна, како и тој што прибавува вакви податоци со намера да ги предаде на неповикано лице, ќе се казни со затвор од една до пет години. Во вториот став на овој член е предвидена казна од три месеци до три години за оној кој со оддавањето на овие податоци ќе предизвика или може да предизвика потешки штетни последици, а во третиот став казна затвор од една до десет години е предвидена кога прибавувањето на податоците е извршено заради нивно изнесување во странство или ако сторителот примил поткуп.

Чл. 353- Злоупотреба на службена должност и овластување

Ова е првиот член во главата на кривичните дела против службената должност, и во него е инкриминирано дека службено лице што со искористување на својата службена положба или овластување, со пречекорување на границите на своето службено овластување или со неизвршување на својата службена должност ќе прибави за себе или за друг некаква корист, или на друг ќе му нанесе штета, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години. Во

следните ставови е предвидена казна затвор од шест месеци до пет години доколку со сторување на делото ќе се прибави поголема имотна корист, како и затвор од една до десет години доколку е прибавена значителна имотна корист. Исто така, со измените од 2004 година, во овој член е воведен и став со кој е инкриминирано вршењето на делото при вршење на јавни набавки или на штета на средствата од државниот буџет, јавните фондови или други средства на државата, за што е предвидена казна од најмалку четири години.

Чл. 354- Проневера во службата

Во овој член е инкриминирано дека со казна затвор од шест месеци до пет години ќе се казни службено лице што со намера да прибави за себе или за друг противправна имотна корист ќе присвои пари, хартии од вредност или други подвижни предмети доверени во службата. Притоа, покрај казните предвидени за прибавување на поголема, односно значителна имотна корист, со четвртиот став е предвидена поблага казна, а тоа е парична или затвор до една година за сторителот кој ќе прибави мала имотна корист и оди кон тоа да прибави таква корист.

Чл. 355- Измама во службата

За ова кривично дело ќе одговара службено лице што во вршење на службата со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист со поднесување парични сметки или на друг начин ќе доведе во заблуда овластено лице да изврши незаконита исплата. Казната за ова дело е затвор од шест месеци до пет години, а со неа ќе се казни и

одговорно лице, одговорно лице во странско правно лице што има престојувалиште или врши дејност во Република Македонија, или лице кое врши работи од јавен интерес, ако делото е сторено во вршење на неговото посебно овластување или должност.

Чл. 356- Послужување во службата

Вакво кривично дело ќе стори службено лице што неовластено ќе се послужи со пари, со хартии од вредност или со други подвижни предмети доверени во службата, или овие предмети неовластено му ги даде на друг да се послужи, а ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Чл. 357- Примање поткуп

Членот кој директно се однесува на корупцијата инкриминира дека службено лице што ќе побара или ќе прими подарок или друга корист, или ќе прими ветување за подарок или друга корист за да изврши во рамките на своето службено овластување службено дејствие што не би смеело да го изврши, или да не изврши службено дејствие што би морало да го изврши, ќе се казни со затвор од една до десет години. Исто така, казниво е и доколку службеното лице ќе побара или прими подарок или друга корист по извршувањето или неизвршувањето на службеното дејствие, а со казна затвор од три месеци до десет години е предвидено и казнување на одговорно лице и лице кое врши работи од јавен интерес, како и одговорно лице во странско правно лице, како и странско службено лице што делото ќе го стори на штета на Р Македонија.

Чл. 358- Давање поткуп

Уште еден член кој директно ја инкриминира корупцијата и тоа на начин што тој што на службено лице ќе му даде или ќе му вети подарок или друга корист за да изврши во рамките на своето службено овластување службено дејствие што не би смеело да го изврши или да не изврши службено дејствие што би морало да го изврши, или тој го посредува при ова, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години. Воедно, инкриминирано е дека за ваквото дело нема да се казни тој кој дал или ветил поткуп по барање од службено лице и тоа го пријави пред да дознае дека делото е откриено. Во овој член, парична казна за сторување на делото е предвидена и доколку е извршено од правно лице.

Чл. 359- Противзаконито посредување

Ова дело ќе го стори тој што ќе прими награда или друга корист со искористување на својата службена или општествена положба и влијание за да посредува да се изврши или да не се изврши некое службено дејствие, а предвидената казна е парична казна или казна затвор до три години. Ако делото е сторено во врска со покренување или водење кривична постапка против определено лице, казната е затвор од една до пет години, а ако за посредувањето е примена награда или друга корист, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години.

Чл. 359а- Прикривање на потеклото на несразмерно стекнат имот

Службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие или установа кое спротивно на законската

должност за пријавување на имотната состојба дава лажни податоци за своите приходи, или кога ќе се утврди дека неговиот имот значително ги надминува неговите легални и пријавени за оданочување приходи ги прикрива неговите вистински извори, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години и со парична казна. Имотот кој значително ги надминува приходите што ги остварува и пријавените за оданочување приходи за кои сторителот ги прикрива вистинските извори се одзема а ако неговото одземање не е можно, од сторителот се одзема друг имот што одговара на неговата вредност. Имотот се одзема и од трети лица на кои е пренесен без соодветен надоместок.

Чл. 360- Оддавање службена тајна

Се однесува на тој што на јавноста или на неповикано лице ќе соопшти, предаде или на друг начин ќе му ги стори достапни податоците, што претставуваат службена тајна, или прибавува такви податоци со намера да ги соопшти или предаде на јавноста или на неповикано лице. Во овој случај, казната е затвор од три месеци до пет години.

Чл. 360а- Злоупотреба на државна, службена или воена тајна

Дело што ќе биде сторено од службено лице кое ќе искористи податоци што претставуваат државна, службена или воена тајна со намера за прибавување за себе или за друг некаква корист или нанесување штета на друг, за што е предвидена казна затвор од три месеци до пет години. Со оваа казна ќе се казни и тој што по престанокот на службата, со иста намера ќе ги искористи таквите

податоци или ќе му ги соопшти, предаде или стори достапни на друг на користење.

Чл. 361- Фалсификување службена исправа

Ова е член со чие сторување најчесто се прикриваат или менуваат податоците во рамките на службената документација, со цел да се прикријат сторените инкриминации. Со него се инкриминира дејствието на службено лице што во службена исправа, книга, или спис ќе внесе неистинити податоци или нема да внесе некој важен податок, или со свој потпис односно со службен печат ќе завери службена исправа, книга или спис со неистинитата содржина или со свој потпис односно со службен печат ќе овозможи правање службена исправа, книга, или спис со неистинитата содржина. Ќе се казни со затвор од три месеци до пет години.

Чл. 362- Противзаконита наплата и исплата

Последен во главата на кривични дела против службената должност е членот 362, во кој е предвидено дека службено лице или одговорно лице во правно лице кое располага со државен или општествен имот кое од некого ќе наплати износ што тој не е должен да го плати или ќе му наплати повеќе отколку што е должен да плати или што при исплатата или предавањето на предметите ќе исплати или ќе предаде помалку отколку што бил должен, ќе се казни со парична казна или со казна затвор до три години.

Чл. 368а- Незаконито влијание врз сведоци

Ова е новововеден член во делот на кривичните дела против правосудството, а со него во делот на коруптивното однесување е инкриминирано дека тој што со закана дека ќе нападне врз животот или телото или имот од поголем обем, со нудење поткуп, со попречување или на друг начин влијае некое лице да се појави или да не се појави како сведок во постапка пред суд или во управна постапка, или ако е повикано како сведок да даде или да не даде исказ во определена смисла, ќе се казни со затвор од една до три години. Во другите два става на овој член е предвидена казна доколку лицето што треба да даде исказ ќе биде злоставувано или телесно повредено и случаите во кои поради делото настапиле особено тешки последици за обвинетиот во кривичната постапка, или на сведокот или нему блиско лице му е нанесена тешка телесна повреда, за што казната е затвор од една до десет години.